

Παρασκευή όλο και χειρότερα. Την Παρασκευή δοκίμασε να κρεμαστεί. Τις προετοιμασίες τις έκανε πολύ ήρεμος... Μετά την αποτυχία αυτής της απόπειρας, μου 'πε πως την προετοιμάζει από πολύ καιρό... βεβαίωσε πως μπορεί να γίνει αν πάρει μια ηλεκτρική λάμπα και κόψει τις αρτηρίες του...».

Στις 12.2.51 γράφει ο «Χ» την τελευταία του έκθεση:

«Φοβάται πολύ να περιμένει την προοπτική μιας ενδεχόμενης απομόνωσης... Πάντα λέει ότι θα είναι καλά να τον καταδικάσουν σε θάνατο... Φοβάται τη φυλακή και την προοπτική ότι η περίπτωσή του είναι ειδική και θα πρέπει να κλειστεί μόνος σ' ένα κελί... Άρχισε πάλι να σκέφτεται την αυτοκτονία, αλλά φοβάται να κάνει τίποτα, γιατί νομίζει πως μια ανεπιτυχής απόπειρα θα χειροτερεύσει την κατάστασή του».

Είναι άγνωστο πόσο διήρκεσαν οι ανακρίσεις. Τα πρωτόκολλα που έχουμε στη διάθεσή μας καλύπτουν μια περίοδο έξι περίπου μηνών, μέχρι τις 20 Μαρτίου 1951. Υπάρχει όμως μια έκθεση (με ημερομηνία 25 Μαρτίου 1951) του Ηλία Καρρά προς το Πολιτικό Γραφείο του ΚΚΕ σχετικά με μια συζήτηση που έκανε με ένα συνταγματάρχη της Σεκουριτάτε, ίσως το διευθυντή των φυλακών, που του ζητάει να γίνει νέος κύκλος ανακρίσεων με την εφαρμογή νέων πιο σκληρών μεθόδων και με τη συμμετοχή της ρουμάνικης Σεκουριτάτε. Από δω και πέρα δεν έχουμε κανένα άλλο στοιχείο.

Είναι σημαντικό ότι δυο-τρεις μήνες πριν αρχίσουν οι ανακρίσεις του Καραγιώργη, ο Ζαχαριάδης έγραψε ένα άρθρο με τίτλο «Δέκα χρόνια πάλης», όπου έσπευσε να διακηρύξει τα αποτελέσματα των ανακρίσεων. Γράφει:

«Τώρα είναι αποδεδειγμένο ότι ο Καραγιώργης πέρασε στην υπηρεσία των Άγγλων και Αμερικάνων ιμπεριαλιστών. Τα στοιχεία που συγκεντρώνονται αφήνουν βασικά να διαφαίνεται ότι πρόκειται για παλιό πράκτορα της Ιντέλιζενς Σέρβις και της αμερικάνικης κατασκοπείας».

Πώς είχαν μπορέσει να συγκεντρωθούν τα στοιχεία, αφού πριν γραφτεί αυτό το άρθρο ο Καραγιώργης ήταν ακόμα τακτικό μέλος της Κεντρικής Επιτροπής και συμμετείχε σε όλες τις δραστηριότητές της;

Το άρθρο αυτό του Ζαχαριάδη ήταν η «ντιρεχτίβα» για τους μελλοντικούς ανακριτές. Το καθήκον τους ήταν να «ανακαλύψουν» τα «στοιχεία» που είχε επικαλεστεί ο Ζαχαριάδης, ότι ο Καραγιώργης ήταν πράκτορας από τα γεννοφάσκια του. Κι επειδή δεν υπήρχαν τέτοια στοιχεία, ούτε μπορούσαν να υπάρχουν –ο Ζαχαριάδης το γνώριζε αυτό πολύ καλά– το καθήκον των ανακριτών ήταν να αποσπάσουν από τον Καραγιώργη με «άλλα μέσα» τις σχετικές «ομολογίες». Για την απόσπαση της ομολογίας οι ανακριτές είχαν δικαίωμα να χρησιμοποιήσουν οποιαδήποτε μέσα, ακόμα και απάνθρωπα βασανιστήρια.

Η πρώτη φάση (μόνο αυτή γνωρίζουμε!) των ανακρίσεων κράτησε περίπου ένα εξάμηνο. Στο πόρισμα της ειδικής επιτροπής της Κεντρικής Επιτροπής που ερευνήσε το φάκελο Καραγιώργη το 1958, αναφέρεται ότι ο Καραγιώργης υποβλήθηκε σε «τρομερά βασανιστήρια». Οι ανακρίσεις ήταν άλλοτε σύντομες και άλλοτε πολύωρες και οι ερωτήσεις που του υπέβαλαν οι ανακριτές-βασανιστές του αφορούσαν διάφορες εποχές και διάφορες φάσεις της ζωής του, γεγονότα, ημερομηνίες, συναντήσεις, συζητήσεις που είχε με κάποιο συνεργάτη ή με κάποιον «ύποπτο». Η «έρευνα» ξαπλωνόταν σε ολόκληρη τη ζωή του Καραγιώργη, από τα εφηβικά του χρόνια μέχρι την ημέρα της σύλληψής του: η κομματική και εξωκομματική του δράση, οι σπουδές του, η επαγγελματική του δραστηριότητα, τα οικονομικά του, οι φιλικές του σχέσεις και οι γνωριμίες του, τα αισθηματικά του, ακόμα και οι ερωτικές του περιπέτειες. Όλα πέρασαν από το μικροσκόπιο των ανακριτών, παλιών «συντρόφων» του Καραγιώργη. Οι ερωτήσεις υποβάλλονταν με την κλασική

αστυνομική μέθοδο και είχαν σαν στόχο να «μπλέξουν» τον Καραγιώργη ώστε να πέσει σε αντιφάσεις, να «σπάσει» και να κάνει τις «ομολογίες». Έτσι κι αλλιώς, οι ανακριτές του μέσα από τις αντιφάσεις του Καραγιώργη θα έβγαζαν μόνοι τους τα «συμπεράσματα» που ήθελαν!

Οι ανακρίσεις κράτησαν κοντά ένα χρόνο, με κάθε μορφής μέθοδο, με κάθε μέσο, με παραπλανητικές ερωτήσεις (προβοκατόρικη, λένε στη γλώσσα την ανακριτική), μέχρι να αποκάνει ο κατηγορούμενος και να δεχτεί τα πάντα (μέχρι που «ο Χριστός φόραγε κόκκινα τσαρούχια»).

Η αναζήτηση αντιφάσεων στην περίπτωση του Καραγιώργη ήταν πολύ εύκολη. Ένας άνθρωπος που ζει το τρομερό σοκ της σύλληψης και απάνθρωπης κράτησης από τους συντρόφους του, βδομάδες και μήνες σε απομόνωση, με βαρύ εγκεφαλικό τραύμα και ημιπαράλυση του ενός χεριού, με επίμονες κεφαλαλγίες και καρδιακές κρίσεις, βυθισμένος σε ένα ψυχικό χάος και μια άβυσσο απελπισίας, πώς μπορεί αυτός ο άνθρωπος να θυμηθεί λεπτομέρειες, ονόματα, γεγονότα που έγιναν πριν από δέκα, είκοσι, τριάντα χρόνια; Είναι αυτονόητο ότι θα πέσει σε αντιφάσεις

Αυτό άλλωστε και έγινε...

Η «ομολογία»

Μετά από έξι μήνες, ο Καραγιώργης εξουθενωμένος από τις πολλές ανακρίσεις που γίνονταν με «τρομερά βασανιστήρια», όπως αναφέρει το πόρισμα της ειδικής κομματικής επιτροπής του 1958, κατέρρευσε ψυχικά και σωματικά. Στις 18 Νοεμβρίου 1950 κάνει μια δήλωση-«ομολογία» ελπίζοντας ότι έτσι θα τελειώσουν τα βάσανά του. Μεταξύ άλλων γράφει:

«Στο σπίτι που με κρατούσαν οι ρουμάνοι σύντροφοι πέρασα την αφάνταστη ψυχική και νευρική κρίση που περιγράφω στην κατάθεσή μου. Η αϋπνία των πέντε ημερονυκτίων και ο τρομερός πονοκέφαλος με ξεχαρβάλωσαν. Πήγα να αυτοκτονήσω με το ξυράφι μου και κρατήθηκα την τελευταία στιγμή. Αποφάσισα να μη σκοτωθώ αλλά να φύγω. Κυμαινόμουν ανάμεσα στο να πάω στους συντρόφους Κισινιέφσκι ή Καφταράντζε. Αλλά έφτιαξα στο μυαλό μου και ένα επαίσχυντο σχέδιο που αποτελεί όλη μου την τραγωδία. Σκέφτηκα ότι αφού με χαντάκωσαν έτσι και με έκαναν κουρέλι θα έπρεπε να πάω προς την άλλη μεριά.

(...) Μόλις βγήκα έξω και ξεκαθάρισε το μυαλό μου είδα ότι είναι πέρα για πέρα παλαβομάρα αυτό που πήγαινα να κάνω και ότι με κανέναν τρόπο δε θα μπορούσα να αποφύγω την προδοσία γιατί και να ήθελα δε θα με άφηνε ο εχθρός. Δε σκέφτηκα διόλου περισσότερο αλλά κάθισα στο πάρκο Καντακουζηνού και έγραψα το γράμμα μου προς την Κεντρική Επιτροπή των μπολσεβίκων. Είχα απόφαση να γυρίσω πίσω. Η αδυναμία μου με έσπρωξε να θέλω να δω την ερωμένη μου κι έτσι ανέβαλα την επιστροφή μου γυρίζοντας σαν ρεμάλι στους δρόμους και κοιμώμενος στο άλσος.

Με έπιανε άλλο πράγμα στην ιδέα ότι θα ξανακλειστώ στο δωμάτιο. Εκεί που πιάστηκα, πιάστηκε πραγματικά γιατί θέλησα.

Από τότε, πέντε μήνες, ζω μέσα σε ένα αφάνταστο ψυχικό μαρτύριο... Μέσα μου έχω μείνει ψυχικά γερός και αφοσιωμένος σ' αυτό που πίστευα και υπηρέτησα 30 χρόνια... Θέλω να βεβαιώσω το Κόμμα μου ότι 1. Στα τριάντα χρόνια της κομματικής μου ζωής δεν υπάρχει βρωμιά συνεργασίας με τον εχθρό. 2. Στο Βουκουρέστι δεν ήρθα σε επαφή με κανένα εχθρικό στοιχείο και δεν έδωσα ούτε είπα τίποτε πουθενά... Όλη μου η τραγωδία έμεινε μέσα στην ψυχή μου. Αργά ή γρήγορα η αλήθεια θα αποδειχτεί. Και αν τα πράγματα δείξουν κάτι που δε συμφωνεί με τα παραπάνω, είμαι έτοιμος να υποστώ τα πάντα και να θανατωθώ σαν στιγματισμένος εχθρός του Κόμματος».

Η ειδική επιτροπή του 1958 θεωρεί και το υπογραμμίζει στο πόρισμά της στο Πολιτικό Γραφείο ότι η «ομολογία» του Καραγιώργη είναι αποτέλεσμα βασανιστηρίων και αναφέρει:

«Επισυνάπτουμε την από 18.11.50 δήλωση που έκανε ο Καραγιώργης ανακρινόμενος όταν είχε πια αποκάμει από τα βασανιστήρια που του επέβαλαν με την επίμονη πρόθεση να αποσπάσουν από το στόμα του την «ομολογία» ότι ήταν πράκτορας του ταξικού εχθρού. Το περιεχόμενο της δήλωσης αυτής θα ήταν λάθος να κριθεί και να παρθεί υπόψη ξεκομμένο από τις συνθήκες και την ψυχολογική κατάσταση που βρισκόταν εκείνος που το έγραψε».

Και καταλήγει στο συμπέρασμα:

«(...) Ο Καραγιώργης, παρά την άσχημη ψυχολογική κατάσταση όπου βρισκόταν και η οποία τον είχε οδηγήσει στο λάθος να φύγει από το σπίτι όπου κρατούνταν, πράγμα που ζημίωσε και το κόμμα γενικά και τον ίδιο προσωπικά, δεν είχε πάρει την απόφαση να περάσει στον εχθρό πηγαίνοντας στις ξένες πρεσβείες. Στις δυο μέρες της απόδρασής του, ανίκανος να

χαλιναγωγήσει τον εαυτό του, γράφει γράμμα προς το σοβιετικό Κομμουνιστικό Κόμμα και προς το Ρουμάνικο Εργατικό Κόμμα και σκέφτεται να ξαναγυρίσει στο σπίτι».

Και θα καταλήξει στη διαπίστωση:

«Δεν μπορεί να υπάρξει τίμιος άνθρωπος που κρίνοντας τον Καραγιώργη απ' αυτή την ομολογία του θα καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ήταν ύποπτος και έκανε απόπειρα να περάσει στον εχθρό».

Το τελευταίο ανακριτικό πρωτόκολλο είναι από τις 20 Μαρτίου 1951, κλείνοντας έτσι τον πρώτο κύκλο των ανακρίσεων. Παρόλο που ο Ηλίας Καρράς είναι δυσαρεστημένος με τη στάση του ρουμάνου διοικητή της Σεκουριτάτε, συνεχίζονται οι ανακρίσεις. Δε γνωρίζουμε πόσο κράτησε αυτός ο νέος κύκλος ανακρίσεων, γνωρίζουμε όμως πως συνεχίστηκαν και στις 10 Αυγούστου 1951, που απολύθηκε και η επίσης κρατούμενη έγκυος Μαριώ Δήμου, δημοσιογράφος και φίλη του Καραγιώργη. Το 1953 βρίσκουμε τον Καραγιώργη στις φυλακές Μαρτζινένι μαζί με μια ομάδα τριάντα περίπου ανταρτών του Δημοκρατικού Στρατού, που με το τέλος του Εμφυλίου βρέθηκαν στην «αιρετική» Γιουγκοσλαβία, πέρασαν παράνομα στη Ρουμανία, όπου η «ορθόδοξη» ρουμάνικη Σεκουριτάτε τους συνέλαβε!

Από τον Αύγουστο του 1951 μέχρι το 1953 δεν έχουμε κανένα στοιχείο για την τύχη του Καραγιώργη.

Η τραγωδία παιζόταν στο σκοτάδι...

Στις φυλακές Μαρτζινένι

Διαβάζοντας την αφήγηση του συγκρατούμενου του Καραγιώργη, αντάρτη του Δημοκρατικού Στρατού, Δημήτρη Χαρλέπα, με το ψευδώνυμο «Βοριάς», θα δούμε τη ζοφερή εικόνα της τελευταίας περιόδου της ζωής του και θα πάρουμε μια ιδέα από το μαρτύριο του κομμουνιστή Κώστα Καραγιώργη. Γράφει λοιπόν ο «Βοριάς»:

«(...) Ύστερα από την καταδίκη μας στα τέλη του 1952 μας μετέφεραν σε φυλακές, εκεί κοντά στο Πλοέστι, όλους – πάνω από 30 άτομα. Εδώ στις φυλακές βρήκαμε και τον Καραγιώργη. Ο ίδιος μας πλησίασε, μας έδωσε κουράγιο και ήθελε να μάθει από μας κανένα νέο, μια που ο ίδιος ήταν τελείως απομονωμένος. Στο δωμάτιο που έμενε ο Καραγιώργης και σε ένα χώρο δυο επί δυόμισι ήταν τοποθετημένες δυο σειρές από τριώροφα κρεβάτια και εγώ συνέπεσε να κοιμάμαι στην πρώτη σειρά και στη δεύτερη ο Καραγιώργης. Εκεί τα λέγαμε συνέχεια και ιδιαίτερα μου μιλούσε για τη γυναίκα του τη Μαρία. Έδειχνε ότι την αγαπούσε πάρα πολύ. Μάλιστα μια φορά μου είπε: "Άκου, ρε Βοριά. Αν καμιά φορά βγούμε από δω ζωντανοί, θα σου γνωρίσω τη Μαρία μου". Μου το 'λεγε πάντα ο μακαρίτης. Όμως μου 'λεγε πως μονάχα όταν λείψει ο Ζαχαριάδης, τότε εμείς θα βγούμε από δω ζωντανοί. Η χαρά του ήταν μεγάλη όταν έπεφτε στα χέρια του κανένα κομμάτι άγραφο χαρτί. Εδώ αράδιαζε τις σκέψεις του σε στίχους. Τους είχα αποστηθίσει κι εγώ. Όμως με τον καιρό όλα ξεχάστηκαν. Θυμάμαι ένα που σατίριζε τον Τίτο. Ήθελε τα γραφτά του να φτάσουν μια μέρα στο Κόμμα. Γι' αυτό και μου τα 'δωσε και μου

είπε να τα κρύψω στον κόρφο μου και όταν βγω από τη φυλακή να τα δώσω στο Κόμμα. Η αφοσίωσή του στο Κόμμα ήταν απέραντη.

Για τρεις-τέσσερις μήνες μας βάλανε σε δουλειά με τον Καραγιώργη και δουλεύαμε σε τελάρα για τα θερμοκήπια. Μας δίνανε και κάτι λεφτά και μπορούσαμε έτσι να αγοράζουμε κάτι για φαγητό. Το φαγητό στις φυλακές ήταν απαίσιο. Το πρωί καλαμποκάλευρο ανακατεμένο με νερό, για ρόφημα, το μεσημέρι και βράδυ βρασμένο καθαρισμένο κριθάρι, κάτι σαν μπλιγούρι. Αυτό το μενού ήταν καθημερινό όλα τα χρόνια που μείναμε στις φυλακές. Μονάχα η πίστη μας στα ιδανικά του σοσιαλισμού μας κρατούσε στη ζωή. Μα πόσο μπορούσε να αντέξει αυτό ο οργανισμός μας; Γι' αυτό από την ομάδα μας έξι έγιναν φυματικοί, δυο προφυματικοί, έξι έπασχαν από διάφορες άλλες ασθένειες και οι υπόλοιποι μέχρι τους 37 ήταν ανίκανοι ακόμα και να σταθούν στα πόδια τους. Και να σκεφτεί κανείς πως πάνω απ' αυτή την κατάντια μας δεχόμασταν καθημερινά ύβρεις και προπηλακισμούς από τους φρουρούς των φυλακών που δεν είχε απομείνει σε αυτούς ούτε ίχνος ανθρωπιάς. Πάντα σκεφτόμασταν και το συζητούσαμε με τον Καραγιώργη. Πώς συμβαίνει σε ένα σοσιαλιστικό καθεστώς να υπάρχουν φυλακές που να λειτουργούν με τέτοιες συνθήκες και να εφαρμόζεται το πιο απάνθρωπο καθεστώς από συνανθρώπους σου; Πώς να μην πιστέψεις πως η διαπαιδαγώγηση όλου αυτού του προσωπικού των φυλακών ήταν τέτοια, που ο καθένας έχανε την ανθρωπιά του; Έτσι όπως λειτουργούσε το Κόμμα που καθοδηγούσε αυτόν το λαό είχε καταντήσει ένα περίφημο σχολείο διαφθοράς των ανθρώπων. Μα εμείς όλοι εκεί μέσα πιστεύαμε σε ιδανικά. Ήμασταν στρατιώτες μιας ιδεολογίας που από το άλφα μέχρι το ωμέγα εκφράζει την αγάπη προς τον άνθρωπο. Ήμασταν κάτι το ξεχωριστό, γι' αυτό και φροντίσαμε με τη βοήθεια του Καραγιώργη να δώσουμε κάποιο περιεχόμενο στη ζωή μας και να μη μας παρασύρει έτσι η απογοήτευση και χάσουμε την πίστη μας στα

ιδανικά του σοσιαλισμού. Οργανώσαμε μαθήματα παγκόσμιας ιστορίας καθώς και της ιστορίας του κόμματος. Πολλά μάθαμε εκεί από τον Καραγιώργη. Απ' αυτόν μάθαμε να μιλάμε καλά ελληνικά και ακόμα και ρουμάνικα μας δίδασκε. Αυτός τα είχε μάθει καλά. Ακόμα είχε μάθει να μιλάει ουγγαρέζικα.

Κάπου-κάπου μας βγάζανε σε μια μικρή αυλή των φυλακών για να πάρουμε λίγο καθαρό αέρα και να αδειάσουμε τη βούτα, όπως τη λέγαμε. Ήταν ένας κουβάς εκεί στη γωνία του μικρού μας σκοτεινού δωματίου και σ' αυτόν ήμασταν αναγκασμένοι να κάνουμε τις ανάγκες μας. Και όταν ήμασταν αναγκασμένοι εκεί μέσα να μένουμε κλειστοί βδομάδες ολόκληρες, οι ακαθαρσίες ξεχειλίζουν από τον κουβά και πλημμυρίζαν το τσιμεντένιο πάτωμα. Βάζαμε κουτιά από κονσέρβες και πάνω σε αυτά πατούσαμε για να σταθούμε λίγο όρθιοι για ξεμουδιασμα.

Κάθε μας διαμαρτυρία είχε σαν συνέπεια να χειροτερεύουν τη ζωή μας. Να λιώνεις από τον πυρετό και να μη σου δίνουν καθόλου σημασία. Μπροστά στα μάτια μας σε αυτό το βρόμικο κελί πέθαναν ο Κώστας και ο Μήτσος. Δε θυμάμαι τα επίθετά τους. Θυμάμαι όμως πόση μεγάλη πίστη είχαν στο Κόμμα. Αυτό το Κόμμα που τους είχε αγνοήσει και όχι μονάχα δεν ενδιαφέρθηκε καθόλου για την τύχη τους αλλά, αντίθετα, με την υπόδειξή του στις ρουμάνικες αρχές είχαμε καταδικαστεί σαν πράκτορες του εχθρού. Έτσι μέσα στις τόσες άλλες εκατοντάδες, για να μην πούμε ακόμα και χιλιάδες, ήμασταν και εμείς καταδικασμένοι να πεθάνουμε σαν πράκτορες-εχθροί του Κόμματος. Και να στέκει απέναντί σου ο Καραγιώργης με την απέραντη πίστη του στο Κόμμα και να μας δίνει να καταλάβουμε πως η καθοδήγηση αυτού του κόμματος δεν έχει καμιά σχέση με τα ιδανικά του Κομμουνισμού. Τον βλέπαμε πως όταν τον βασάνιζαν κάτι τέτοιες σκέψεις τον έπιανε πονοκέφαλος τρομερός. Είχε και εγκεφαλικό τραύμα που χειρότερευε την κατάστασή του. Ούτε μια φορά σε αυτές τις τρομερές κρίσεις δεν πετύχαμε ούτε μια ασπρίνη. Και

όμως όλα αυτά ο Καραγιώργης τα αντιμετώπιζε και μας έδινε τις εξηγήσεις. Εξηγήσεις τέτοιες που γιγάντωναν ακόμα περισσότερο την πίστη μας. "Κουράγιο, Βοριά", μου έλεγε. "Από δω θα βγούμε ζωντανοί μονάχα αν παραμεριστεί ο Ζαχαριάδης".

Η διεύθυνση των φυλακών είχε ανάγκη από εργατικά χέρια και μάλιστα με μια μικρή αμοιβή, και έτσι εγώ και ο Καραγιώργης δουλεύαμε σε ένα εργαστήριο και φτιάχναμε τελάρα για τα θερμοκήπια. Αυτό κράτησε περίπου τρεις μήνες, μέχρι τις αρχές του 1953, οπότε και αρρώστησε. Είχε μεγάλο πυρετό και σαν γιατρός που ήταν κατάλαβε ότι είχε πνευμονία. Στην έκκλησή μας να εξεταστεί από γιατρό και αν είναι ανάγκη να πάει σε νοσοκομείο, δεχτήκαμε αντίποινα. Δεν μπορούσε να κουνηθεί από το κρεβάτι του. Στεκόμουν κοντά του όταν μου είπε με μια φωνή σχεδόν σβησμένη: "Βοριά, εγώ θα πεθάνω. Αυτά τα ποιήματα και όλα τα γραφτά μου που σου έδωσα να τα δώσεις στο Κόμμα. Και να τους πεις πως ο Καραγιώργης στάθηκε κομμουνιστής και σαν κομμουνιστής πέθανε". Ύστερα από τις επίμονες διαμαρτυρίες μας τον πήρανε και τον μετέφεραν στο ιατρείο της φυλακής, ένα μικρό κτίσμα σε μια γωνιά της αυλής των φυλακών και με προσωπικό μια νοσοκόμα και τίποτε άλλο. Την άλλη μέρα που μας βγάλανε στην αυλή για να πάρουμε λίγο αέρα, είδα το χαμηλό παράθυρο του ιατρείου ανοιχτό, πήγα από περιέργεια και κοίταξα μέσα. Εκεί είδα για τελευταία φορά τον Καραγιώργη, πάνω σε ένα σανιδένιο κρεβάτι, αυτή τη φορά νεκρό. Το είπα και στους άλλους συντρόφους μας, κρατήσαμε ενός λεπτού σιγή και για διαμαρτυρία κλειστήκαμε όλοι και στο δικό μας τάφο με σφιγμένη την καρδιά και με την ελπίδα πως μια μέρα ο Καραγιώργης θα μιλήσει. Πώς τον θάψανε και πού τον θάψανε κανένας μας δεν έμαθε.

Ύστερα από ένα χρόνο, και με προχωρημένη φυματίωση, βγήκα από τη φυλακή. Όμως τα ποιήματα και τα γραφτά που μου είχε δώσει ο Καραγιώργης με προορισμό το Κόμμα, μου τα είχαν πάρει σε μια έρευνα οι φύλακες των φυλακών χωρίς να μου τα

επιστρέψουν με την αποφυλάκισή μου, όπως μου είχαν υποσχεθεί.

Έπρεπε να εκπληρώσω την επιθυμία του να μάθει δηλαδή το Κόμμα ότι ο Καραγιώργης πέθανε σαν κομμουνιστής, γι' αυτό και μόλις αποφυλακίστηκε έστειλα γράμμα στην Κεντρική Επιτροπή του ΚΚΕ και είπα για τη στάση του Καραγιώργη στις φυλακές και ότι πέθανε σαν κομμουνιστής. Παράλληλα ζητούσα την αποκατάστασή του. Και είναι αλήθεια ότι πήρα απάντηση που ακόμα την κρατάω και που λέει: "Αγαπητέ σύντροφε, πήραμε το γράμμα σου και έκανες πολύ καλά που μας έγραψες. Σύντομα θα σε συναντήσει αντιπρόσωπος του κόμματος και προσωπικά θα συζητήσετε σχετικά με τον Καραγιώργη".

Πέρασαν πολλά χρόνια από τότε, χωρίς κανέναν από την ηγεσία να έρθει να με δει και να συζητήσει μαζί μου».

Έχουμε ακόμα μια μαρτυρία ενός ανθρώπου που βγήκε από την Κόλαση ζωντανός: Είναι ο πατέρας ενός γιατρού που βρήκε τη διεύθυνσή μας στην Αθήνα, μας κάλεσε, εμένα και τον Αλέξη, στο ιατρείο του γιου του και μας είπε τα εξής:

«Ήταν βράδυ, ο θάλαμος ασφυκτικά γεμάτος από κρατούμενους, κλειδωμένοι μέσα όλο το εικοσιτετράωρο, έβγαιναν μόνο το πρωί για να αδειάσουν τη βούτα, τον κουβά με τις ακαθαρσίες. Εκείνο το βράδυ ανοίγει ξαφνικά ο θάλαμος και παίρνουν το στρατηγό για ανάκριση. Περιμέναμε όλο το βράδυ την επιστροφή του, αλλά δεν τον έφεραν.

Το πρωί συνεννοηθήκαμε και βγήκα πρώτος εγώ για τη βούτα. Δίπλα ήταν το νεκροτομείο. Τα παράθυρα ήταν ανοιχτά και ο στρατηγός γυμνός, ξαπλωμένος πάνω στο ανατομικό τραπέζι. Ταράχτηκα, έτρεμα ολόκληρος. Το είπα στο φίλο μου, το συγκρατούμενο. Βγήκε κι εκείνος με μια άλλη βούτα. Το ίδιο παραγμένος γύρισε κι εκείνος.

Λίγο διάστημα αργότερα απέλυσαν και μένα και το φίλο μου κι έτσι μπόρεσα να ζήσω και να γυρίσω στην πατρίδα. Βρήκα το μικρό παιδάκι που άφησα γιατρό σαν και σένα» (απευθυνόμενος στο γιο μου Αλέξη).

Άρα, ως το 1955 που ετοιμαζόταν η 6^η Ολομέλεια, ο Καραγιώργης ζούσε, έστω και σ' αυτή την κατάσταση.

Άλλη μαρτυρία, στην Αθήνα έγινε αυτό, στο ΚΚΕ επί Φλωράκη Γραμματέα. Στο 10^ο Συνέδριο, το Μάη του 1978. Δυο από τους συνέδρους διαφωνούσαν σε κάτι, μέχρι που ήρθαν στα χέρια. Και λέει ο ένας στον άλλο πάνω στο θυμό του: «Οι πρόκες από τις αρβύλες σου είναι ακόμα στο κεφάλι του Καραγιώργη». Κι ο άλλος του απαντάει: «Κι εσύ που τον κρατούσες, τι έκανες;».

Και τώρα μας γεννιέται το ερώτημα, πώς ακριβώς πέθανε ο Καραγιώργης; Από τη βαριά πνευμονία ή τον «βοήθησαν» να πεθάνει και οι «σύντροφοί» του;

Όλα αυτά γίνονταν στη Ρουμανία, στις παραμονές της 6^{ης} Ολομέλειας. Κι ο Καραγιώργης, μ' όλο που είχε γίνει ένας κινούμενος σκελετός, δεν το έβαζε κάτω. Τους ξεφώνιζε τη γνώμη του με όση δύναμη του είχε απομείνει.

Φαντάσου και να έβγαινε ζωντανός από τη φυλακή και ελεύθερος, τι είχε να καταλογίσει για όλους!

Και ύστερα τι απέγινε; Πώς χάθηκε από προσώπου γης και δεν ήξεραν καν πού βρίσκονταν τα οστά του;

Όταν το 1962 με έστειλαν στη Μόσχα για σοβαρούς λόγους υγείας, ζήτησα να μου δώσουν τα οστά να τα μεταφέρω στην Ελλάδα (όπως έκανε τώρα η Ρούλα Κουκούλου με τα οστά του Ζαχαριάδη και μπράβο της!).

Τον Παρτσαλίδη τον πήρα στα ξάφνου, δεν πρόλαβε να σκεφτεί τι ζητούσα και αυθόρμητα μου είπε: «Ου, ύστερα από τόσες ...». Κατάλαβε ότι έκανε γκάφα και το γύρισε στο συναισθηματικό: «Ξέρεις, με την Αύρα ξανασυναντηθήκαμε, αλληλογραφούμε τώρα, μου έστειλε και φωτογραφία της κ.λπ., κ.λπ.».

Τον είχε αποκηρύξει η γυναίκα του η Αύρα, όταν τον κατάδικασε το κόμμα. Μύθος έγινε με τη δίκη της στο Στρατοδικείο. Όταν ο Βασιλικός Επίτροπος φώναξε: «Η κ. Παρτσαλίδου...», η Αύρα τον διόρθωσε: «Βλάση, παρακαλώ», στο πατρικό της. Όταν, αργότερα, έκανε έφεση για την απόφαση κι ο Στρατοδίκης κάλεσε: «Η κ. Βλάση», η Αύρα αμέσως διόρθωσε: «Παρτσαλίδου, παρακαλώ». Στο μεταξύ, είχε γίνει η κομματική αποκατάσταση του Παρτσαλίδη!

Και στις Φυλακές Αβέρωφ πάλι νούμερο έγιναν με τη Ρούλα Κουκούλου (γυναίκα του Ζαχαριάδη πια). Η μία ανέβαινε τις σκάλες και η άλλη τις κατέβαινε. Η μία είπε: «Πάω να τον αποκηρύξω». (Η Ρούλα το Ζαχαριάδη). Η άλλη ανέβαινε: «Εγώ πήγα και τον ξαναπήρα». (Στο μεταξύ είχε γίνει η αποκατάσταση του Παρτσαλίδη!). Είχαν γίνει αντικείμενα κοινού χλευασμού και οι δύο.

Πώς να συγχωρήσουν λοιπόν εμένα, όταν περισσότερο από το μισό Στρατόπεδο όπου κρατούμουν, έπεσε επάνω μου να με φάει γιατί δεν αποκήρυξα τον Καραγιώργη ως «προδότη του κόμματος»!

Η Μαρία Καραγιώργη πιάστηκε το 1948 και από τότε ήταν εξόριστη σε διάφορα στρατόπεδα. Όλη της η οικογένεια βρισκόταν σε στρατόπεδα ή σε φυλακές. Η μητέρα της στη Μακρόνησο, ο μεγάλος αδερφός της Αργύρης στον Αϊ-Στράτη, ο μικρός αδερφός Γιώργος, αντάρτης του Δημοκρατικού Στρατού, υπόδικος στις φυλακές Τρικάλων. Ο γιος της, Αλέξης, 5-6 ετών τότε, μεγάλωνε σε φιλικές οικογένειες που συνέχισαν τον έγκρυβαν γιατί η

Ασφάλεια τον έψαχνε για να εκβιάσει τη μητέρα του να αποκηρύξει τον Καραγιώργη ως «προδότη της πατρίδας».

Όταν στο στρατόπεδο στο Τρίκερι η Μαρία Καραγιώργη εκλήθη να «πάρει θέση» για τον Καραγιώργη, απάντησε: «Την υπόθεση αυτή θα την ξεκαθαρίσουμε όταν θα βγούμε από τα κάτεργα του κράτους της Δεξιάς. Ως τότε δε θα πω τίποτα». Κράτησε αυτή τη στάση, αν και πίστευε ακράδαντα στον άντρα της και ότι είχε πέσει θύμα. Η άρνηση της Μαρίας θεωρήθηκε «απειθαρχία» στη γραμμή του κόμματος με αποτέλεσμα την απομόνωσή της, όχι μόνο στο στρατόπεδο, αλλά και όταν αποφυλακίστηκε. Παλιοί αγωνιστές που είχαν περάσει μαζί πολύ δύσκολες καταστάσεις, της γυρνούσαν την πλάτη στο δρόμο, η ΕΔΑ αρνήθηκε τις υπηρεσίες της.

Η απομόνωσή της κράτησε ως την επίσημη καταγγελία του «ζαχαριαδισμού» και την αποπομπή του Ζαχαριάδη, στα 1956.

Η «Αποκατάσταση»

Το 1956, μετά το 20^ο Συνέδριο του ΚΚΣΕ, την πρώτη περίοδο «αποσταλινοποίησης», και την 6^η Ολομέλεια της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ, που έληξε με την αποπομπή του Ζαχαριάδη, μέσα στις εξαγγελίες του εκδημοκρατισμού, τέθηκε και το αίτημα αποκατάστασης του Καραγιώργη. Παρά την απροθυμία της νέας ηγεσίας του ΚΚΕ για την εξέταση ενός τόσο «καυτού» για ορισμένα μέλη της ζητήματος, αναγκάστηκε να συγκροτήσει μια ειδική επιτροπή από δύο μέλη της Κεντρικής Επιτροπής, το Μήτσο Βατουσιανό και το Μ. Κουτούζα με σκοπό τη μελέτη του φακέλου του Καραγιώργη και τη σύνταξη σχετικού πορίσματος. Αφού τα δυο αυτά μέλη της επιτροπής μελέτησαν τις χιλιάδες σελίδες των υλικών του φακέλου και εξέτασαν μάρτυρες, το Μάιο του 1958 παρέδωσαν στην Κεντρική Επιτροπή του ΚΚΕ το πόρισμά τους.

Η επιτροπή αποκάλυψε ότι όλη η «υπόθεση Καραγιώργη» ήταν μια σκευωρία της ομάδας Ζαχαριάδη και διατύπωσε το βασικό συμπέρασμα:

«Ο Κώστας Γυφτοδήμος-Καραγιώργης πιάστηκε, ταπεινώθηκε, βασανίστηκε και τελικά εξοντώθηκε, γιατί είχε το θάρρος να αντιπαθεί στην αλλοπρόσκληση και τυχοδιωκτική πολιτική του Ζαχαριάδη και των άμεσων συνεργατών του». Και επισημαίνει ότι «καμία κατηγορία από όσες σκηνοθέτησαν οι κατηγοροί του δεν μπορεί να κηλιδώσει την αγωνιστική του συνέπεια και ιστορία». Και ότι «όσα γράφθηκαν και σκηνοθετήθηκαν σε βάρος του είχαν σκοπό την πολιτική και φυσική του εξόντωση».

Το πόρισμα καταλήγει στις εξής προτάσεις:

- Να ακυρωθεί η απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ της 9^{ης} Ιουνίου 1950 για την καθαίρεσή του από μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ και τη διαγραφή του από το κόμμα. Να ακυρωθεί επίσης η καθαίρεσή του από το βαθμό του αντιστράτηγου του Δημοκρατικού Στρατού.

- Να αποκατασταθεί στο ΚΚΕ από το 1920 και στην Κεντρική Επιτροπή από το 7^ο Συνέδριο, που τον εξέλεξε και στο βαθμό του αντιστράτηγου του Δημοκρατικού Στρατού.

Το πόρισμα της επιτροπής, ένα κείμενο σαράντα δακτυλογραφημένων σελίδων, ήταν σαφέστατο και στο σκεπτικό του και στα συμπεράσματά του και στις τελικές του προτάσεις. Υποβλήθηκε στο Πολιτικό Γραφείο στις 15 Μαΐου 1958.

Τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου, στην 9^η Ολομέλεια της Κεντρικής Επιτροπής, μετά από πρόταση του Πολιτικού Γραφείου, ψηφίστηκε μια απόφαση δέκα μόλις γραμμών που κάλυπτε τρεις υποθέσεις: του Σιάντου, του Πλουμπίδη και του Καραγιώργη.

Η απόφαση αναφέρει:

«Η Ολομέλεια διαπιστώνει ότι δεν υπάρχει κανένα στοιχείο που να στηρίζει την κατηγορία του προβοκάτορα και του χαφιέ που απέδωσε στους παραπάνω συντρόφους η παλιά καθοδήγηση του ΚΚΕ με επικεφαλής το Ν. Ζαχαριάδη. Με βάση την παραπάνω διαπίστωση η Ολομέλεια της Κεντρικής Επιτροπής χαρακτηρίζει την κατηγορία αυτή σαν αστήριχτη και ουκοφαντική, προϊόν ανώμαλου εσωκομματικού καθεστώτος.

Η Ολομέλεια αποφασίζει την αποκατάσταση της μνήμης των συντρόφων Γιώργη Σιάντου, Νίκου Πλουμπίδη (Μπάρμπα) και Κώστα Γυφτοδήμου (Καραγιώργη)».

Ύστερα από αργοπορίες και κωλυσιεργίες πάνω από δυο χρόνια η νέα ηγεσία του ΚΚΕ αποφάσισε την «αποκατάσταση της μνήμης», όχι την αποκατάσταση στο κόμμα και στην Κεντρική Επιτροπή των τριών συκοφαντημένων και απάνθρωπα διασυρμένων ηγετών, δυο από τους οποίους είχαν βρει τραγικό θάνατο. Η νέα ηγεσία του ΚΚΕ αρνήθηκε να ακυρώσει τις παράνομες αποφάσεις του Ζαχαριάδη για την καθαίρεση και διαγραφή των τριών. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι το κείμενο της απόφασης δε δημοσιεύτηκε στο *Νέο Κόσμο*, όργανο του ΚΚΕ στην εμιγκράτσια που δημοσίευσε τα υλικά εκείνης της Ολομέλειας. Αυτή η με «μισό στόμα» αποκατάσταση κρατήθηκε μυστική μέσα στη νέα «αντιζαχαριαδική» ηγεσία, διορισμένη κι αυτή από το Τμήμα Διεθνών Σχέσεων του ΚΚΣΕ. Δεν ανακοινώθηκε ούτε στα μέλη του κόμματος!

Και αναρωτιέται κανείς, αν κάποια άλλη «επιτροπή» διαπιστώσει ότι υπάρχουν «στοιχεία» ή κατασκευάσει στοιχεία που να στηρίζουν τις κατηγορίες για τους τρεις ή για έναν από τους τρεις ηγέτες, η τότε ηγεσία του ΚΚΕ θα άρει την τάχα αποκατάστασή τους; Δηλαδή, μπορεί και να ήταν ένοχοι, αλλά αφού δε βρίσκουμε κανένα στοιχείο, τι να κάνουμε, πρέπει να τους αποκαταστήσουμε.

Δεν ντράπηκαν τουλάχιστον τον κόσμο που τους διάβαζε; Και οι αγαπητοί μου σύντροφοι, χρόνια συνεργάτες μου, που μου είχαν κόψει την καλημέρα για χρόνια, γιατί δεν είχα αποκηρύξει τον Καραγιώργη, δε βρήκαν το θάρρος να με καλέσουν και να μου ανακοινώσουν, έστω κι αυτή την κουτσή απόφαση. Ανέθεσαν στον καημένο γερο-Κουλαμπά, του Αγροτικού Κόμματος, να μου την ανακοινώσει! Από πού ως πού; Ο καημένος ο γερο-Κουλαμπάς δεν το άντεξε και ανέθεσε σε ένα φίλο δικό μου και του Καραγιώργη, να μου το ανακοινώσει: Το γιατρό Δημησιάνο!

Με κάλεσε, λοιπόν, στο ιατρείο του και μου είπε: «Μου ανέθεσαν από το Κόμμα να σου πω ... για την αποκατάσταση!».

Έμεινα άφωνη, στήλη άλατος. Τι δουλειά είχε ο Δημησιάνος, καλός φίλος αλλά εντελώς άσχετος με τα δικά μας και ειδικά με μια τέτοια υπόθεση;

Το μόνο που με δυσκολία κατάφερα κάποτε να αρθρώσω, ήταν: «Με ποιο δικαίωμα».

Τίποτε άλλο.

Όταν συνήλθα, είπα ευχαριστώ και έφυγα.

Οι γραικύλοι. Για το κακό πάντα πρώτοι. Για μια μικρή έστω ακτίνα φωτός κι αυτό ακόμα το φοβούνται.

Οι Γραικύλοι.

Σαν Επίλογος...

Έχουν γραφεί, βέβαια, πολλά βιβλία με μαρτυρίες, αναμνήσεις, απομνημονεύματα από αγωνιστές που έπαιξαν ενεργό ρόλο στους αγώνες του λαού μας για τη λευτεριά και την προκοπή του. Θα παραθέσω ένα σύντομο απόσπασμα από το βιβλίο του Κώστα Παλαιολόγου, συνταγματάρχη του Δημοκρατικού Στρατού, *Από την Εθνική Αντίσταση στον Εμφύλιο 1946-1949*:

«Με τον Μπαρτζιώτα είχαμε και έχουμε αλληλοεκτίμηση μεταξύ μας, αλλά αυτά που γράφει στα βιβλία του, τα παρουσιάζει σαν ντοκουμέντα της ηγεσίας και δεν μπορεί να τα στηρίξει με ιστορικά στοιχεία και γεγονότα, γιατί να που τα 'φερε η μοίρα έτσι που ζούμε μερικοί από αυτούς που τα ζήσαμε μέσα στη φωτιά του πολέμου. Πού είναι τα γραφτά των συντρόφων μας: Κώστα Καφαντάρη (Νικηταρά), Γιώργη Σαμαρίδη (Λογοθέτη), Γιώργου Γιαννούλη, Κώστα Καραγιώργη; Τα καταστρέψανε να μη μαθευτεί η αλήθεια... Κι όμως θα μαθευτεί. Στα δοξασμένα βουνά της πατρίδας μας πέσαν χιλιάδες σύντροφοί μας και είναι ποτισμένα με πολύ αίμα στους ασήγαστους αγώνες του λαού μας».

Υπάρχουν ακόμα πάρα πολλές λευκές, άγραφες σελίδες στην ιστορία του λαϊκού απελευθερωτικού κινήματος της χώρας μας. Τώρα πια οι περισσότεροι από εκείνους που έζησαν «μεσ' την ομίχλη και την καταχνιά» έχουν φύγει και έτσι είναι πια πολύ δύσκολο να εξιστορηθούν τα γεγονότα όπως ακριβώς έγιναν, ενώ

είναι πολύ εύκολο να γίνει παραποίηση της ιστορίας, εξυπηρετώντας έτσι διάφορα συμφέροντα.

Ποιος άραγε θα θελήσει να ψάξει στα ξεχασμένα και σκονισμένα αρχεία και να φέρει στο φως κάποια ψήγματα της αλήθειας; Άλλωστε, πάρα πολλά γραφτά έχουν χαθεί, όπως π.χ. τα γραφτά του Κώστα Καραγιώργη, ή αν δεν έχουν χαθεί ίσως να βρίσκονται καταχωνιασμένα στα υπόγεια της ρουμάνικης αστυνομίας ή κρυμμένα σαν εφτασφράγιστο μυστικό στα υπόγεια του Περισσού...

Πότε θα δωθούν όλα στο φως, στη λεπτομερή μελέτη των ερευνητών και των τίμιων ιστορικών;

